

Managementul referențierii academice

O abordare dinamică

Alexandru GAVRIȘ

Managementul referențierii academice

O abordare dinamică

Editura ASE
București
2022

Academia de Studii Economice din București

Copyright © 2022, Editura ASE
Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate editurii.

Editura ASE
Piața Romană nr. 6, sector 1, București, România
cod 010374
www.ase.ro
www.editura.ase.ro
editura@ase.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GAVRIȘ ALEXANDRU
Managementul referențierii academice : O abordare dinamică /
Alexandru Gavriș. — București : Editura ASE, 2022
Conține bibliografie
ISBN 978-606-34-0399-6

001

Sursă fotografii copertă:
<https://unsplash.com/photos/CXdeJI3bD2U> (Ciprian Boiciuc)
<https://unsplash.com/photos/iar-afB0QQw> (Markus Spiske)

Editura ASE
Redactor: Livia Radu
Tehnoredactare: Silvia Despa
Alexandru Gavriș
Coperta: Alexandru Gavriș

Autorul își asumă întreaga responsabilitate pentru ideile exprimate, pentru originalitatea materialului și pentru referențierea surselor bibliografice menționate.

Cuprins

Prefață	ix
Recunoștință	xii
1 Introducere	1
1.1 De ce un flux dinamic de referențiere digitală?	6
1.2 De ce o abordare „tehnică”?	9
1.3 Scrierea dinamică	10
1.4 Scurtă istorie a scrierii referințelor	12
1.5 Drumeția digitală	15
1.6 Rezumat	16
I Partea semantică	17
2 Lămuriri semantice: referințe, citare, citat, bibliografie	18
2.1 Folosirea surselor de încredere	19
2.2 Despre referințele bibliografice (referințe)	24
Utilitatea identificării referințelor	30
Referințele adnotate	32
Referințele textului	37
Rezumat referințe	38
2.3 Despre citare	39
2.4 Despre citat	40
Epigraful	42
2.5 Despre bibliografie	42
2.6 Rezumat privind partea semantică	44
2.7 Exerciții	45
3 Stiluri de referențiere academică sau Turnul Babel	46
3.1 Identificarea stilurilor de citare academică în era digitală	51
3.2 Rezumat	54
3.3 Exerciții	55
4 Referențierea digitală	56
4.1 Problema procesatoarelor de text	56

4.2	Referințele în format digital	59
	Soluții standardizate	59
	BIB _T E _X	61
	Standarde recente	72
4.3	Rezumat	74
4.4	Repere digitale	74
4.5	Exerciții	74
II	Partea tehnică	76
5	Managementul referințelor	77
5.1	Căutarea referințelor	78
	Operatori de tip boolean	78
	Expresii de căutare cu metacaractere	82
5.2	Colectarea	84
5.3	Stocarea	87
5.4	Partajarea	88
5.5	Pregătirea	89
5.6	Organizarea	90
5.7	Monitorizarea	92
5.8	Bune practici	96
5.9	Rezumat	97
5.10	Exerciții	97
6	Generarea referințelor dinamice	99
6.1	Markdown – simplificarea managementului textului scris	100
6.2	Pandoc – managementul formatelor de scris	108
	Tipografie digitală	110
6.3	Referențiere digitală folosind Markdown, Pandoc și Bib _T E _X	111
	Repere digitale	118
6.4	Rezumat	120
6.5	Exerciții	121
7	Sinteză digitală	122
8	Concluzii	132
	Note de traducere	134
	Listă de referințe	137

Prefață

Referențierea este unul dintre procesele centrale ale scrierii și comunicării academice. Este unul dintre pilonii pe care se clădesc nu doar idei, ci pe care se construiește știința. Altfel spus referințele conectează structura comunicării științifice prin claritate și precizie.

Ideea de a aborda managementul referențierii academice s-a înfripat din dorința de a evidenția simplitatea procesului de referențiere, accentuând elementele fundamentale ale procesului și nu pe produsul final. Cartea tratează deci două componente: ce este referențierea și cum se produc referințele în context digital și dinamic. Astfel se oferă un răspuns la cum se administrează referințele dintr-o perspectivă dinamică.

Cartea încearcă un posibil răspuns la câteva dintre răătăcirile personale din mediul scrierii academice din România. Încerc să înțeleg, să particip la „comunitatea academică”, dar în pofida unor excepții nu reușesc să înțeleg suficient ori prea clar. Probabil doresc prea mult sau e rezultatul inadapării la modurile de lucru încă ancorate în structuri politice grefate cu capitalism sălbatic. În pofida efluviului de bine evidențiat pe paginile instituțiilor avansate de cercetare și, poate mai puțin, de educație (Ianoș, 2021a, 2021b), pentru mine viața academică apare disonantă. Se prezintă asemenea paradelor de modă, dar este similară magazinelor second-hand.

Concep viața academică ca un ansablu dinamic-modular de co-munități unde co-laborarea, co-operarea, libertatea, critica și dialogul, printre altele, sunt la bază. Consider că aceste idealuri sunt rezultate și din modul în care referențiem pentru a colabora indirect cu cei care ne-au inspirat ideile, pentru a le da credit științific muncii depuse, a putea alege sursele utilizate, comenta și reflecta fluxul ideilor întrînd în conversație peste timp și punînd la rîndul nostru mici repere pentru viitor. Nu pare să fie astfel. Cel puțin nu în limba română, fiind mai ușor să realizez și să înțeleg dezideratele expuse în limba engleză. De aceea discut în carte ceea ce am însușit la nivel de flux dinamic digital, încercînd să urmez anumite practici internaționale care m-au determinat să îmbrățișez totuși viața academică.

S-ar putea argumenta că abordarea propusă în carte este consecința unei abordări de tip hipsterism academic. Nu am avut în vedere o astfel de direcție. Am început să învăț \LaTeX deoarece în Microsoft Word (MSWord) referențierea era un festival de note de subconținut.¹ În plus, nimeni nu mi-a spus cum sunt realizate citările, ce înseamnă procesul de referențiere, ce sunt manualele de stil academic și cum se scrie „corect” un articol sau o carte. Și nici la alții aceste elemente nu păreau importante. Uitându-mă la materialele studiate în anii studenției și mult după aceea remarcam prezența secțiunii intitulată „Bibliografie” cu câteva titluri mai mult sau mai puțin semnalate în corpul textului.

Ca mulți alții am descoperit pas cu pas, dar mai întotdeauna abrupt, ce înseamnă referențiere de calitate. Apoi, am descoperit sintaxa Markdown care părea o altă ciudățenie la momentul respectiv. Ulterior am început să fac prezentări în Remarkjs care era doar unul dintre micile programe ale valului de sisteme de prezentare bazate pe HTML și CSS.² Am continuat să folosesc astfel de programe de nișă, descoperind an de an o integrare tot mai bună a ceea ce părea marginal. În fapt, Remarkjs a devenit soluția preferată în realizarea de prezentări din cadrul fluxului de lucru specific distribuției RStudio, iar Markdown este asemenea unei înghețate simple pe care doar dacă o încerci zilnic îi înțelegi calitățile deosebite. În ceea ce mă privește, soluțiile radicale (a se citi cele care privesc originile sistemelor) au permis depășirea câtorva bariere, dar rătăcesc în continuare în administrarea a ce consider mult mai important, chiar esențial – ideile.

În carte e posibil să rătăcesc pe poteci mai abrupte. Anumite pasaje nu sunt foarte bine străbătute – revizuite, iar relieful lucrării este accidentat. Poate ținta nu este vârful, ci bucuria de a străbate muntele sau orice alt relief. Sunt așadar multe porțiuni care pot părea de neînțeles sau dificile la început, însă aplicând reperele menționate în carte se va descoperi că e simplu să ajungi să realizezi referințe de calitate.

Abordarea și contextul cărții determină asperități la nivelul cursivității. Relieful cărții merită însă parcurs ca orice explorare pînă la un punct, poate doar observat de la distanță. Asemenea exploratorilor necunoscuți, paginile

¹De aici înainte se va folosi expresia „note de subconținut” ca alternativă la note de subsol și note de picior, ambele considerate anomalii ale vorbirii româneze și lipsei de critică în dezvoltarea a limbii.

²Dacă aceste denumiri nu sunt cunoscute, nu e un argument să se considere că sunt dificile sau inutile. Nu le detaliez, lăsînd cititorul să descopere utilizarea lor în secolul 21.

cărții pot ascunde resurse relevante pentru scrierea academică, fie și prin limitări. Iar dacă nu se vor întâlni nici un fel de resurse, atunci cartea poate fi semnalată cu critica de rigoare, devenind un tărîm neinteresant pentru o cartografiere amănunțită.

Lăsînd în depărtare tușele personale, cartea este structurată în două părți: partea semantica și partea tehnică. Prima parte discută aspecte legate de vocabular, stil și soluții de referințiere la nivel de structură. Această parte e fundamentul pentru a înțelege nu doar partea a doua, ci, în general, multe dintre aspectele confuze care pot să apară cînd se discută sau aplică referințierea în mediul academic fără un cadru comun. Partea a doua poate fi considerată de asemenea un fundament deoarece arată elemente cheie în managementul referințelor și un flux viabil de generare a referințelor vizînd către anii care urmează. Alături de introducere, cele două părți reprezintă o încercare de a soluționa parte dintre dilemele privitoare la referințiere: ce este, cum se face etc. Bineînțeles, tușa personală poate fi ignorată, reperele prezentate fiind viabile, sustenabile, iar dacă sunt aplicate corect, reproducibile indiferent de fluxul de lucru sau disciplina în care ele sunt aplicate. Așadar obiectivul cărții este de a detalia structura referințierii în mediul academic și nu numai. Fără a cunoaște structura referințelor devine dificil să scrii și să înțelegi fluxul ideilor, iar așa cum se discută în cadrul piramidei cunoașterii din introducere, nu se poate atinge judecata critică sau transla către înțelepciune digitală.